

Xuất khẩu trái cây sang Trung Quốc: Vừa mừng lại vừa lo

Triển vọng xuất khẩu nông sản của Việt Nam sang Trung Quốc

Bên cạnh rau quả, nông sản nói chung của Việt Nam cũng đang đứng trước những cơ hội mới ở thị trường Trung Quốc. Đầu năm 2024, Trung Quốc đã đồng ý xem xét xóa bỏ lệnh cấm nhập khẩu gia cầm từ Việt Nam. Ngoài ra, hai nước cũng đang tích cực thảo luận về các Nghị định thư xuất khẩu ốt, tổ yến thô và thủy sản khai thác tự nhiên của Việt Nam sang thị trường Trung Quốc. Gần đây nhất, ngày 19/8/2024, Trung Quốc và Việt Nam cũng đã chính thức ký kết Nghị định thư về yêu cầu kiểm dịch đối với cá sấu nuôi xuất khẩu của Việt Nam, tạo điều kiện thúc đẩy xuất khẩu các sản phẩm từ cá sấu (thịt, da...) của Việt Nam sang Trung Quốc.

Đáng chú ý, Việt Nam và Trung Quốc đang thúc đẩy hợp tác phát triển thị trường giao dịch hàng hóa giữa hai nước. Trong năm 2024, Sở giao dịch hàng hóa Việt Nam (MXV) dự kiến sẽ hoàn thành việc liên thông giao dịch với các Sở giao dịch tại Trung Quốc (Sở Giao dịch Hàng hóa Đại Liên (DCE), Sở Giao dịch Kỳ hạn Thượng Hải (SHFE), Sở Giao dịch Vàng Thượng Hải (SGE)...), tiến tới mục tiêu niêm yết chéo sản phẩm giữa các Sở. Điều này tạo điều kiện thuận lợi cho xuất khẩu hàng hóa nói chung và xuất khẩu nông sản của Việt Nam nói riêng sang Trung Quốc, theo hướng bền vững và an toàn hơn với các cơ chế quản lý giao dịch, quản lý rủi ro, bù trừ giao dịch hay bảo hiểm giá...

Trung Quốc vẫn được biết đến là thị trường xuất khẩu rau quả lớn nhất của Việt Nam, chiếm 65% tổng xuất khẩu của cả nước (Số liệu của Tổng cục Hải quan năm 2023). Trong hơn một năm trở lại đây, việc Trung Quốc mở cửa trở lại sau COVID-19 và chấp thuận cấp phép xuất khẩu chính ngạch cho nhiều loại trái cây của Việt Nam đã đem đến những kết quả xuất khẩu rất tích cực đối với ngành rau quả. Năm 2023, kim ngạch xuất khẩu rau quả của Việt Nam sang Trung Quốc ghi nhận mức tăng kỷ lục 139%, chỉ tính riêng 6 tháng đầu năm 2024, xuất khẩu rau quả sang thị trường này cũng đã đạt 2,16 tỷ USD, tăng 22,6% so với cùng kỳ năm trước (Tổng cục Hải quan, 2024). Trong thời gian tới, xuất khẩu rau quả sang thị trường này được cho là vẫn còn nhiều dư địa tăng trưởng, nhưng cũng được dự báo là phải đối mặt với nhiều rủi ro.

CƠ HỘI XUẤT KHẨU MỞ RỘNG VỚI NHIỀU HƠN CÁC SẢN PHẨM

Xuất khẩu rau quả của Việt Nam sang Trung Quốc được dự báo sẽ tiếp tục tăng trưởng trong thời gian sắp tới khi hai nước đang thúc đẩy việc đàm phán và ký kết các Nghị định thư cho phép xuất khẩu nhiều mặt hàng trái cây (sầu riêng đông lạnh, dưa tươi, chanh leo, bơ).

Trong nửa đầu năm 2024, Việt Nam và Trung Quốc đã hoàn tất việc đàm phán kỹ thuật để đi đến ký kết Nghị định thư xuất khẩu sầu riêng đông lạnh và dưa tươi của Việt Nam sang Trung Quốc. Đến ngày 19/8/2024, hai nước đã chính thức ký kết hai Nghị định thư này, mở đường cho việc xuất

khẩu sầu riêng đông lạnh và dưa tươi của Việt Nam sang thị trường tỷ dân.

Trước đó vào cuối tháng 12/2023, Việt Nam và Trung Quốc đã ký kết Nghị định thư về yêu cầu kiểm dịch thực vật đối với dưa hấu tươi của Việt Nam, đưa dưa hấu trở thành mặt hàng nông sản thứ 6 (bên cạnh măng cụt, thạch đen, sầu riêng tươi, chuối, khoai lang) được xuất khẩu chính ngạch sang Trung Quốc theo hình thức Nghị định thư này.

Cụ thể, dưa hấu của Việt Nam sẽ được phép nhập khẩu qua tất cả các cửa khẩu được Hải quan Trung Quốc cho phép nếu đáp ứng đủ các điều kiện theo Nghị định thư, ví dụ không nhiễm 5 đối tượng kiểm dịch thực vật còn sống (các loại ruồi đục quả *Bactrocera correcta*, *Bactrocera zonata*, *Bactrocera latifrons*, rệp *Phenacoccus solenopsi* và vi khuẩn *Acidovorax avenae* subsp. *Citrullii*), không lẫn lá hoặc đất, tất cả vùng trồng và cơ sở đóng

gói dưa hấu xuất khẩu sang Trung Quốc phải đăng ký và được cả Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn và Tổng cục Hải quan Trung Quốc phê duyệt... Nghị định thư này chính thức có hiệu lực từ ngày 12/6/2024.

Trên thực tế, dưa hấu Việt Nam đã được phép xuất khẩu qua các cửa khẩu chính thức sang Trung Quốc từ năm 2009, tuy nhiên hoạt động xuất khẩu mặt hàng này sang Trung Quốc trong thời gian qua đối mặt với nhiều rủi ro do chưa chuẩn hóa được các quy định/yêu cầu xuất nhập khẩu giữa hai nước. Việc xác định rõ các yêu cầu nhập khẩu từ phía Trung Quốc trong Nghị định thư giúp dưa hấu tươi của Việt Nam có thể được xuất khẩu theo một khung khổ ổn định về các quy định và tiêu chuẩn liên quan đến vệ sinh an toàn thực phẩm, kiểm dịch thực vật của Trung Quốc, từ đó tạo điều kiện thúc đẩy xuất khẩu sản phẩm dưa hấu tươi sang thị trường tỷ dân này.

Ngoài 06 loại trái cây kể trên, Trung Quốc cũng đang thúc đẩy việc đàm phán, ký kết Nghị định thư để mở cửa thị trường chính ngạch cho trái bơ và chanh leo của Việt Nam.

NHIỀU LÔ HÀNG XUẤT KHẨU BỊ CẢNH BÁO

Dù con đường xuất khẩu rau quả từ Việt Nam đang ngày càng rộng mở, vẫn còn rất nhiều lo ngại về khả năng xuất khẩu bền vững sang thị trường Trung Quốc khi nước này liên tiếp đưa ra cảnh báo về việc vi phạm các quy định kiểm dịch, an toàn thực phẩm đối với nhiều lô trái cây nhập khẩu từ Việt Nam.

Cuối tháng 3/2024, Trung Quốc đã đưa ra cảnh báo về việc 30 lô sầu riêng xuất khẩu của Việt Nam bị nhiễm kim loại nặng (cadmium) vượt mức cho phép. Đến tháng 6/2024, nước này lại tiếp tục gửi thông báo về việc 77 lô sầu riêng nhập khẩu từ Việt Nam vi phạm quy định an toàn thực phẩm với lý do tương tự. Cũng trong thông báo này, phía Trung Quốc đã ra quyết định cấm nhập khẩu sầu riêng từ 18 vùng trồng và 15 cơ sở đóng gói của Việt Nam từ ngày 12/6/2024.

Với việc liên tiếp xác định các lô hàng xuất khẩu có mức tồn dư hàm lượng kim loại nặng vượt quá tiêu chuẩn cho phép, Hải quan Trung Quốc cũng đã yêu cầu phía Việt Nam tìm hiểu nguyên nhân sai phạm, thực hiện các biện pháp khắc phục/xử lý, đồng thời tăng cường kiểm tra, giám sát để ngăn chặn việc tái diễn tình trạng này.

Tần suất vi phạm các quy định về an toàn thực phẩm đang đẩy sâu riêng nói riêng và rau quả của Việt Nam nói chung đứng trước nguy cơ bị gia tăng mức độ giám sát/kiểm tra, thậm chí là bị đình chỉ/tạm ngừng xuất khẩu sang thị trường này nếu tình trạng vi phạm tiếp diễn. Điều này không chỉ trực tiếp tác động đến kết quả xuất khẩu trái cây của Việt Nam sang thị trường Trung Quốc mà còn ảnh hưởng xấu đến uy tín và hình ảnh của trái cây Việt trong lâu dài ở thị trường đầy tiềm năng này.

Để ngăn chặn tình trạng trên và xuất khẩu rau quả bền vững sang thị trường Trung Quốc, doanh nghiệp sản xuất, xuất khẩu rau quả cần (i) tìm hiểu, cập nhật thường xuyên để đảm bảo tuân thủ đầy đủ các tiêu chuẩn bắt buộc (đặc biệt là các yêu cầu về mức dư lượng thuốc trừ sâu, hàm lượng kim loại nặng, vi khuẩn...) của Trung Quốc đối với từng loại rau quả; (ii) chủ động kiểm soát chất

lượng trong tất cả các khâu của quá trình sản xuất (từ nuôi trồng, thu hoạch, bảo quản, chế biến, đóng gói, vận chuyển...). Từ góc độ quản lý, Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn cùng các cơ quan có liên quan cần tăng cường theo dõi, kiểm soát tất cả các vùng trồng, cơ sở đóng gói để chủ động xử lý kịp thời các lô hàng vi phạm trước khi chúng được xuất khẩu, qua đó làm giảm rủi ro cho cả ngành.

Có thể thấy, tiềm năng để xuất khẩu trái cây của Việt Nam sang Trung Quốc ngày càng lớn khi hai nước đang nỗ lực không ngừng trong việc đàm phán mở cửa thị trường cho nhiều loại trái cây của Việt Nam. Tuy nhiên, để tiềm năng này được hiện thực hóa một cách ổn định cần sự cố gắng và nỗ lực lớn từ phía doanh nghiệp trong việc đảm bảo tuân thủ đầy đủ các yêu cầu về an toàn thực phẩm, kiểm dịch thực vật mà phía Trung Quốc đặt ra, qua đó tận dụng tối đa lợi ích từ các “tấm vé thông hành” này. ■